

STOWARZYSZENIE KSIĘGOWYCH W POLSCE

RADA NAUKOWA

ZESZYTY TOM 89 (145)
TEORETYCZNE
RACHUNKOWOŚCI

WARSZAWA 2016

Spis treści / Table of contents

Od Zespołu Redakcyjnego	
– Editorial	7
Mieczysław Dobija – <i>Układ pojęć konstytuujących teorię rachunkowości w kontekście nauk ekonomicznych</i>	
– Accounting in the context of economic sciences. Analysis of concepts that underlie theories	9
Justyna Dobroszek – <i>Rachunkowość zarządcza w zarządzaniu łańcuchem dostaw w świetle wyników badań literaturowych i ankietowych</i>	
– Management accounting in supply chain management – literature review and survey results	29
Artur Jabłoński, Marta Kawczyńska, Żaneta Pietrzak, Tomasz Wnuk-Pel – <i>Oczekiwany wpływ implementacji zintegrowanego systemu informatycznego na jakość informacji – studium przypadku</i>	
– Impact of integrated information system implementation on the quality of information – case study	55
Magdalena Kludacz-Alessandri – <i>Stosowanie narzędzi polityki rachunkowości w polskich szpitalach</i>	
– Application of accounting tools in Polish hospitals	77
Paweł Kopczyński – <i>Metody prognozowania upadłości wykorzystywane przez polskie przedsiębiorstwa – wyniki badań ankietowych</i>	
– Bankruptcy forecasting methods used by Polish enterprises	95
Tomasz Sobczak – <i>Rozwój instytucjonalny rachunkowości w Polsce (artykuł dyskusyjny)</i>	
– Institutional development of accounting in Poland (a discussion paper) ...	133
Ewa Śnieżek – <i>Raportowanie społecznej odpowiedzialności w Państwowym Gospodarstwie Leśnym „Lasy Państwowe”</i>	
– Corporate social responsibility reporting by the National Forest Holding „State Forests”	151
Regulacje rachunkowości i audytingu – projekty, zmiany, opinie/Accounting and auditing regulations – projects, changes, reviews	
Maciej Frenzel – <i>Możliwości wykorzystania MSSF 9 do kształtowania wyniku finansowego jednostki gospodarczej</i>	
– The possibility of using IFRS 9 in modeling financial results of business entities	167

Sprawozdania z konferencji / Report of the conference

Teresa Kiziukiewicz, Anna Zbaraszewska – <i>XXIV konferencja naukowa „Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi” w Świnoujściu w maju 2016 roku</i>	
--	--

– XXIV Conference on *Accounting in the Management of Business Entities* held in Swinoujście in May 2016

Anna Szychta – *Kongres Europejskiego Stowarzyszenia Rachunkowości w Maastricht w 2016 roku*

– Congress of the European Accounting Association 2016 in Maastricht 191

Informacja dla autorów 201

Instructions for authors 211

Układ pojęć konstytuujących teorię rachunkowości w kontekście nauk ekonomicznych

MIECZYŚLAW DOBIJA

Streszczenie

Każda teoria wyjaśniająca zjawiska rzeczywistego świata ma za podstawę pojęcia pierwotne i fundamentalne zasady oraz definicje podstawowych koncepcji, które następnie są materia do formułowania stwierdzeń orzekających, przy zastosowaniu logiki i postępowania naukowego. Powstaje zatem pytanie, czy ten podstawowy zbiór pojęć dla wiedzy zwanej rachunkowością pokrywa się z odpowiednikiem z zakresu ekonomii. Analiza tej kwestii jest bezsprzecznie zasadna, ponieważ już kategoria kapitału ma w rachunkowości nierzadko inne znaczenie niż w ekonomii czy w naukach o zarządzaniu. Rozważania prowadzą do wniosku, że podstawowy układ pojęć konstytuujący teorię rachunkowości jest jednoznacznie określony, natomiast ten stan niekoniecznie występuje w innych naukach ekonomicznych. Różnią się też koncepcje i podejścia do kategorii wartości, co powoduje, że dyscypliny nauk ekonomicznych są w małym stopniu komplementarne.

Abstract

Accounting in the context of economic sciences. Analysis of concepts that underlie theories

Each theory which explains the phenomena of the real world has a conceptual framework comprising a set of basic concepts with definitions and fundamental principles. These categories constitute a basis for formulating statements using the rules of logic and scientific inquiry. The question therefore arises whether this basic set of concepts for accounting knowledge coincides with its counterpart in economics. Analysis of this issue is necessary because, for instance, the concept of capital often has a different meaning in accounting than in economics, and still different in management sciences. The analysis leads to the conclusion that the basic system of concepts that constitutes the theory of accounting is internally consistent, which is not always the case with other economic sciences. Besides, the approaches to the concept of value vary considerably, which means that economic disciplines are complementary only to a limited extent.

Rachunkowość zarządcza w zarządzaniu łańcuchem dostaw w świetle wyników badań literaturowych i ankietowych

JUSTYNA DOBROSZEK

Streszczenie

Koncepcja zarządzania łańcuchem dostaw ewoluowała w szybkim tempie w praktyce gospodarczej, a także w badaniach naukowych, przede wszystkim z zakresu logistyki i łańcuchów dostaw. Stanowi ona również punkt odniesienia dla badaczy specjalizujących się w tematyce rachunkowości, zwłaszcza rachunkowości zarządczej. W rezultacie w ostatnich latach zwiększyła się liczba publikacji dotyczących tego obszaru badawczego na świecie, w tym w Polsce. Dotychczas brakuje jednak publikacji, które prezentowałyby w kompleksowy sposób aspekty rachunkowości zarządczej w kontekście zarządzania łańcuchem dostaw. W związku z tym w artykule został sformułowany następujący cel badawczy: rozpoznanie w badaniach naukowych i praktyce stopnia rozwoju ra-

chunkowości zarządczej na potrzeby wspierania zarządzania łańcuchem dostaw. Jako metody badawcze zastosowano przegląd treści artykułów naukowych i własne badania ankietowe przeprowadzone wśród przedsiębiorstw w Polsce. Wyniki badania ankietowego i literaturowego ukazały, że najczęściej popularyzowane zagadnienia w biznesie i teorii to zarządzanie kosztami i pomiar dokonań za pomocą wskaźników finansowych. W przypadku pozostałych analizowanych zagadnień występują rozbieżności między teorią a praktyką gospodarczą. W rezultacie oznacza to potrzebę poprawy komunikacji i integracji obu płaszczyzn w zakresie implementacji instrumentów i metod rachunkowości zarządczej dla wspierania zarządzania łańcuchem dostaw. Wyniki zaprezentowane w artykule mogą być podstawą dalszych, pogłębionych badań naukowych z tego zakresu.

Abstract

Management accounting in supply chain management – literature review and survey results

The concept of supply chain management has been evolving at a rapid pace in economic practice as well as in scientific research, mainly in the field of logistics and supply chains. It also constitutes a reference point for researchers specializing in accounting, especially in management accounting. As a result, in recent years there has been an increasing number of publications on this research in the world, including in Poland. So far, however, there is a lack of publications that would present comprehensively the aspects of management accounting in the context of supply chain management. Therefore, this article has the following research objective: identification of the degree of development of management accounting, in research and practice, for the purposes of supply chain management. As research methods were used: review of the content of scientific articles and surveys conducted among companies in Poland. The results of survey study and literature review revealed that the most frequently addressed issues in business and in theory include cost management and performance measurement using financial indicators. In the case of other issues addressed in the publications there are discrepancies between theory and business practice. In effect, this means the need to improve the communication and integration of these two dimensions in the context of implementation of management accounting tools and methods for supply chain management support. The results presented in the article could be the basis for further, in-depth research in this area.

Oczekiwany wpływ implementacji zintegrowanego systemu informatycznego na jakość informacji – studium przypadku

**ARTUR JABŁOŃSKI, MARTA KAWCZYŃSKA,
ŻANETA PIETRZAK, TOMASZ WNUK-PEL**

Streszczenie

Celem artykułu jest określenie oczekiwań pracowników badanego przedsiębiorstwa w odniesieniu do wpływu implementacji zintegrowanego systemu informatycznego na jakość informacji (i w ten sposób na funkcjonowanie organizacji), w szczególności zaś na jakość informacji generowanych przez system rachunkowości zarządczej. Dla realizacji tak określonego celu badawczego przeprowadzone zostało studium przypadku z wykorzystaniem kwestionariusza standaryzowanego ankiety w przedsiębiorstwie wdrażającym system ERP. Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że pracownicy badanej organizacji wykazywali pozytywne postawy w stosunku do procesu wdrożenia, a główną przesłanką implementacji tego systemu było dążenie do poprawy kontroli. Oczekiwania w stosunku do wprowadzanego systemu były wysokie i znacząco różne od starego systemu. W opinii respondentów zintegrowany system informatyczny miał przede wszystkim podnieść jakość ich pracy, umożliwić szybsze wykonywanie obowiązków oraz usprawnić proces decyzyjny. Największe nadzieje pokładano w poprawie szybkości pozyskania informacji oraz ich dostępności. Spodziewane zmiany odnośnie do pozostałych cech jakościowych (dokładności, wiarygodności i zrozumiałości) także były znaczące. Najważniejszymi problemami, których obawiano się w związku z implementacją, były wysokie koszty oraz pracochłonność wdrożenia i późniejszego utrzymania systemu.

Abstract

Impact of integrated information system implementation on the quality of information – case study

This article aims to determine the expectations of employees regarding the impact of integrated information system implementation on information quality (and further on functioning of the organization), in particular on the quality of information generated by the system of management accounting. This research was carried out in the form of case study using a standardized questionnaire, which was conducted in a company implementing ERP system. The results allow to conclude that employees showed a positive

attitude to the implementation process and its main aim was to improve control. Expectations about the new system were high and significantly different from the old system. According to respondents, the new integrated system was to improve the quality of their work, enable faster performance of responsibilities and improve the quality of the decision-making process. In terms of the quality of information, respondents had the highest hopes for improvement of its availability and the speed of its acquisition. Expected changes regarding other features of quality (accuracy, reliability and understandability) were also significant. In connection with the implementation, respondents expected such problems as high costs and a lot of effort involved in the implementation process and subsequent maintenance of the system.

Stosowanie narzędzi polityki rachunkowości w polskich szpitalach

MAGDALENA KLUDACZ-ALESSANDRI

Streszczenie

Polityka rachunkowości jest definiowana jako zbiór zasad, rozwiązań, reguł i procedur dobranych przez zarząd podmiotu odpowiednio do odwzorowania jego rzeczywistej pozycji finansowej, dochodowej i dokonań. Może ona być również wykorzystana do świadomego kształtowania dopuszczalnych przez prawo bilansowe rozwiązań w zakresie rachunkowości, pomagających w osiągnięciu określonych celów. Celem artykułu jest analiza stopnia wykorzystania wybranych instrumentów polityki rachunkowości w polskich szpitalach. Główną uwagę zwrócono przy tym na instrumenty materialnej polityki rachunkowości. W pierwszej części opracowania zastosowano metodę studiów literaturowych. Przedstawiono w niej istotę polityki rachunkowości oraz odniesiono się do dyskusji nad tożsamością i rozbieżnościami określeń „polityka rachunkowości” i „polityka bilansowa”. W drugiej części artykułu przedstawiono wyniki badania empirycznego przeprowadzonego w wybranych polskich szpitalach w latach 2012–2013. W badaniu uczestniczyła kadra menedżerska szpitali, która odpowiadała na pytania dotyczące stopnia wykorzystania wybranych instrumentów materialnej polityki rachunkowości w kształtowaniu zawartości informacyjnej sprawozdań finansowych na potrzeby realizacji celów podmiotu. Z materiału badawczego wynika, że polskie szpitale nie stosują lub stosują w ograniczonym zakresie narzędzia polityki rachunkowości wspierające proces zarządzania. W większości przebadanych przypadków menedżerowie szpitali nie są zainteresowani polityką rachunkowości w ogóle i nie interesuje ich jej wpływ na zawartość sprawozdań finansowych szpitala.

Abstract

Application of accounting tools in Polish hospitals

Accounting policy is defined as a set of rules and methods for estimating conventional values, and procedures regarding the presentation of financial statements. It can also be used for determining the value of assets and financial results in financial statements to help in achieving specific goals of the entity. The aim of the article is to analyze the degree of use of selected instruments of accounting policy in Polish hospitals. The main attention was paid to the instruments of material accounting policies. The first part of the paper uses the method of literature studies. It describes the essence of accounting policy and tries to provide an explanation of existing differences between the terms "balance sheet policy" and "accounting policy" because there are at least a few perspectives on their meaning and their relations with each other. The second part of paper presents the results of an empirical study conducted in 2012-2013 in selected Polish hospitals. The study involved managers of hospitals that responded to questions regarding the use of selected instruments of material accounting policies in shaping the information content of financial statements for the purpose of achieving the objectives of the entity. The research showed that Polish hospitals do not apply (or apply to a limited extent) the instruments of accounting policy to support the management process. In most of cases, the managers are not interested in accounting policy in general, and they are not interested in its impact on the content of the financial statements of the hospital.

Metody prognozowania upadłości wykorzystywane w praktyce przez polskie przedsiębiorstwa – wyniki badań ankietowych

PAWEŁ KOPCZYŃSKI

Streszczenie

Każde przedsiębiorstwo prowadzące działalność w warunkach gospodarki rynkowej jest narażone na ryzyko upadłości, dlatego bardzo ważne jest jej prognozowanie. Opracowano wiele metod pozwalających menedżerom przewidywać bankructwo, ale niewiele z nich jest wykorzystywanych w praktyce życia gospodarczego. Celem niniejszego artykułu jest prezentacja wyników badania empirycznego dotyczącego zidentyfikowania metod prognozowania upadłości wykorzystywanych w praktyce przez polskie przedsiębiorstwa oraz ustalenie częstotliwości dokonywania takiej oceny. Badanie przeprowadzono za pomocą kwestionariusza ankietowego wysłanego do 703 spółek notowanych na rynku regulowanym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) oraz na rynku NewConnect. Ze względu na niewielką liczbę odebranych ankiet, przeprowadzono analogiczne badanie na innej grupie przedsiębiorstw. W artykule zaprezentowano i porównano ze sobą wyniki obu tych badań. Okazało się, że polskie firmy bardzo rzadko wykorzystują nowoczesne narzędzia prognozowania upadłości, takie jak modele jedno- i wielowymiarowe. Dlatego też należy przedsięwziąć działania mające na celu ich popularyzację oraz edukować menedżerów, jak je stosować.

Abstract

Bankruptcy forecasting methods used by Polish enterprises

As bankruptcy presents a risk to almost every company operating in the market economy, forecasting of corporate failure should be of utmost importance for managers. Many methods that enable corporate failure prediction have been invented so far, but only a few are utilized by Polish entrepreneurs. The main objective of this article is to identify bankruptcy forecasting methods used by Polish companies and the frequency of their use. This was achieved by conducting a survey by questionnaire sent by mail to 703 joint-stock companies listed on the regulated market of the Warsaw Stock Exchange or on NewConnect. Due to a low response rate, a similar research was conducted on another group of firms. The article presents and compares the findings of both studies. The general conclusion of this joint comparison is that modern methods of corporate failure prediction like univariate and multiple discriminant analysis models are not commonly utilized by Polish business practitioners and that urgent effort in educating managers in bankruptcy prediction is needed from government and academic institutions.

Rozwój instytucjonalny rachunkowości w Polsce (artykuł dyskusyjny)

TOMASZ SOB CZAK

Streszczenie

Artykuł jest próbą przedstawienia procesu instytucjonalizacji rachunkowości w Polsce i określenia etapu jej rozwoju. Autor zwraca uwagę na związek między instytucjonalizacją rachunkowości a jej tożsamością jako nauki; wyższy poziom instytucjonalizacji decyduje o silniejszej tożsamości. W pracy posłużono się koncepcją instytucjonalizacji nauki Terry'ego N. Clarka.

Autor zestawił zjawiska wyrażające proces instytucjonalizacji rachunkowości w Polsce i podjął próbę ich przypisania do następujących etapów tego procesu: samotny uczyony, nauka amatorska, początek nauki akademickiej, dojrzała nauka i wielka nauka. W pracy opisano poszczególne zjawiska wyrażające instytucjonalizację. Autor ustalił, że rachunkowość osiągnęła etap wielkiej nauki.

Artykuł jest zaproszeniem do dyskusji w zakresie rozwoju instytucjonalnego rachunkowości w Polsce. Autor ma świadomość, że niektóre jego stwierdzenia mają charakter polemiczny i subiektywne. Dlatego też udział w tej dyskusji osób o innych poglądach będzie cennym wkładem w rozwój rachunkowości jako dyscypliny naukowej.

Abstract

Institutional development of accounting in Poland (a discussion paper)

This article is an attempt to present the process of accounting institutionalization in Poland and to identify the stage of its development. The author pays attention to the relationship between the institutionalization of accounting and its identity as a science. The higher the level of institutionalization, the stronger the identity. The study uses Terry N. Clark's concept of science institutionalization.

The article presents the phenomena representing the process of accounting institutionalization in Poland and made an attempt to assign them to successive stages of this process: the solitary scientist, amateur science, emerging academic science, established science, and big science. The author concludes that accounting has reached the stage of big science.

This work is an invitation to discussion on institutional development of accounting in Poland. The author is well aware that some of his statements have a subjective and controversial character, so participation in this discussion of persons with other views will be a valuable contribution to the development of accounting as a scientific discipline.

Raportowanie społecznej odpowiedzialności w Państwowym Gospodarstwie Leśnym „Lasy Państwowe”

EWA ŚNIEŻEK

Streszczenie

W dzisiejszych czasach przedsiębiorstwa, oprócz realizacji postawionych przed nimi celów gospodarczych, powinny zaangażować się we wdrażanie koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu. Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe” (dalej Lasy Państwowe) nie stanowi pod tym względem wyjątku, przeciwnie, z samej definicji jego istnienia wynika wpisana w misję, wizję i strategię odpowiedzialność przed społeczeństwem, przed obecnym i przyszłymi pokoleniami. Do tej pory w Lasach Państwowych nie zostały opracowane jednolite ramy raportowania działań społecznie odpowiedzialnych. Mimo wielu rozproszonych dokumentów wskazujących na ich wkład w tym zakresie, Lasy Państwowe nie mają w swoim raporcie zbioru informacji poświęconych zagadnieniom społecznej odpowiedzialności. Celem artykułu jest wskazanie, że społeczna odpowiedzialność w takim podmiocie, jakim są Lasy Państwowe, jest obszarem niezwykle istotnym i w konsekwencji działań brzemieniem w skutki długofalowe dla współczesnego i przyszłych pokoleń. W artykule uzasadniono potrzebę i przedstawiono propozycję ogólnej struktury raportu o odpowiedzialności społecznej Lasów Państwowych wobec obecnych i przyszłych interesariuszy. Jako podstawową metodę badawczą, oprócz studiów literaturowych, zastosowano metodę dedukcyjną, wspomaganą wnioskowaniem przez analogię.

Abstract

Corporate social responsibility reporting by the National Forest Holding „State Forests”

Today, the company, in addition to meeting its economic goals, should be involved in the implementation of the concept of corporate social responsibility. State Forests is not an exception in this respect, on the contrary – its existence, by definition, has dictated inscribing in the mission, vision and strategy of this company a responsibility to society, both to present and future generations. To date, State Forests has not developed a uniform framework for reporting socially responsible activities. Despite the many scattered documents indicating their contribution in this regard, State Forests has not included in its report a set of information on these issues. The aim of the article is to point out that social responsibility in such an entity as State Forests National Forest Holding is an extremely important area having long-term consequences for the contemporary and future generations. The article demonstrates the need for corporate social responsibility accounting and proposes a general structure of a report on social responsibility of State Forests for the current and future stakeholders. As a primary method of research, in addition to literature studies, the deductive method was used, assisted with reasoning by analogy.

REGULACJE RACHUNKOWOŚCI I AUDYTINGU – PROJEKTY, ZMIANY, OPINIE / ACCOUNTING AND AUDITING REGULATIONS – PROJECTS, CHANGES, REVIEWS

Możliwości wykorzystania MSSF 9 do kształtowania wyniku finansowego jednostki gospodarczej

MACIEJ FRENZEL

Streszczenie

Artykuł podejmuje problematykę zastosowania Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 9 *Instrumenty finansowe* w kontekście możliwości wykorzystania przewidzianych w nim rozwiązań do uzyskania pożądaných rezultatów w zakresie sprawozdawczości finansowej. Celem artykułu jest prezentacja wybranych obszarów rachunkowości instrumentów finansowych, które mogą być wykorzystane do kształtowania wyniku finansowego i sytuacji finansowej jednostki gospodarczej w kontekście pierwszego zastosowania tej regulacji. W artykule zastosowano metodę krytycznej analizy, wnioskowania dedukcyjnego oraz studium przypadku. Na potrzeby artykułu i zastosowania studium przypadku przeprowadzono dwa wywiady niestrukturyzowane z osobami zajmującymi kierownicze stanowiska w instytucji finansowej w Polsce oraz przeanalizowano przeprowadzone przez nich symulacje.

Abstract

The possibility of using IFRS 9 in modeling financial results of business entities

The article undertakes the question of application of International Financial Reporting Standard (IFRS) 9 *Financial Instruments* in the context of the possible use of its provisions to achieve the expected results in financial reporting. The aim of the article is to present the selected areas of accounting for financial instruments that can be used to shape the financial results (earnings management) and the financial position of an entity in the context of the first-time application of this regulation. The article uses the method of critical analysis, deductive reasoning and case study. For the purposes of the article and the case study, unstructured interviews were conducted with two persons holding managerial positions in a financial institution in Poland and the simulations made by them were analysed.

SPRAWOZDANIA Z KONFERENCJI / REPORT OF THE CONFERENCE

XXIV konferencja naukowa *Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi* w Świnoujściu w maju 2016 roku

TERESA KIZIUKIEWICZ, ANNA ZBARASZEWSKA

Streszczenie

Tekst zawiera sprawozdanie z konferencji naukowej zorganizowanej przez Instytut Rachunkowości Uniwersytetu Szczecińskiego w dniach 18–20 maja 2016 r. w Świnoujściu. Konferencja, odbywająca się w ramach cyklu *Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, dotyczyła problemów współczesnej rachunkowości oraz zachodzących w niej zmian. Tegoroczna konferencja była powiązana z obchodami jubileuszu prof. zw. dr. hab. dr h.c. Kazimierza Sawickiego, który w bieżącym roku obchodzi 90. urodziny oraz 60-lecie pracy zawodowej.

Abstract
**XXIV Conference on Accounting in the Management
of Business Entities held in Świnoujście in May 2016**

The text contains an report from a scientific conference organized in Świnoujście on 18–20 May by the Institute of Accounting of Szczecin University. This conference, being part of a series on *Accounting in the Management of Business Entities*, addressed problems in present-day accounting and changes that are taking place in it. This year's Conference was affiliated with the celebration of the Jubilee of Professor Kazimierz Sawicki, which this year is celebrating its 90. birthday and the 60th anniversary of the work.

Kongres Europejskiego Stowarzyszenia Rachunkowości w Maastricht w 2016 roku

ANNA SZYCHTA

Streszczenie

Celem sprawozdania jest prezentacja tematyki sympozjów i wskazanie głównych zagadnień będących przedmiotem referatów wygłoszonych w sesjach i na forach badawczych na 39. Dorocznym Kongresie Europejskiego Stowarzyszenia Rachunkowości (European Accounting Association – EAA), który odbył się w Maastricht (Holandia) w dniach 11–13 maja 2016 r. Program naukowy Kongresu obejmował sesję plenarną, 13 sympozjów, 130 sesji równoległych i 72 fora badawcze, na których wygłoszono 701 referatów. Wzięło w nim udział około 1000 uczestników z prawie 50 krajów.

Abstract

European Accounting Association Annual Congress 2016 in Maastricht

The aim of the report is to present the subject of the symposia and to indicate the main issues addressed in papers presented at sessions and research fora at the 39th EAA Annual Congress, which took place in Maastricht (Netherlands) on 11–13 May 2016. The scientific program of the Congress included the plenary session, 13 symposia, 130 parallel sessions and 72 research forum sessions in which 701 papers were presented. The Congress was attended by about 1000 participants from almost 50 countries.